Lieta Nr.A420617410
SKA –15/2016

SPRIEDUMS

Rīgā 2016.gada 8.aprīlī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese V.Krūmiņa
tiesnesis A.Guļāns
tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Europark Latvia" pieteikumu par Datu valsts inspekcijas 2010.gada 15.marta lēmuma Nr.1-1/1660 atcelšanu, sakarā ar Datu valsts inspekcijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 6.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2009.gada 2.martā trešajai personai /pers. A/ piederoša automašīna tika novietota pieteicējas SIA „Europark Latvia" autostāvvietā, nesamaksājot par automašīnas stāvēšanas laiku. Līdz ar to pieteicēja šai automašīnai izrakstīja soda kvīti.

Pieteicējas parādu piedziņas sabiedrība (ar zvērināta advokāta palīdzību līgumattiecību ietvaros) Ceļu satiksmes drošības direkcijā ieguva personas datus par automašīnas īpašnieku, kurus tālāk nodeva parādu piedziņas sabiedrībai.

Trešā persona vērsās Datu valsts inspekcijā (turpmāk – inspekcija) ar sūdzību par šādu viņas personas datu prettiesisku apstrādi.

[2] Inspekcija ar 2010.gada 15.marta lēmumu Nr.1-1/1660 uzlika pienākumu pieteicējai pārtraukt trešās personas datu apstrādi, kas vērsta uz līgumsoda piedziņu.

Pieteicēja inspekcijas lēmumu pārsūdzēja tiesā.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2014.gada 6.maija spriedumu pieteikumu apmierināja un atcēla pārsūdzēto lēmumu. Spriedums ar pievienošanos rajona tiesas spriedumam pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Lietā ir strīds par to, vai datu apstrāde ir atļauta, proti, datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām (Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 2.punkts), un vai inspekcija pamatoti uzlika pienākumu nekavējoties pārtraukt trešās personas datu apstrādi.

[3.2] Autostāvvietas lietošanas noteikumu (turpmāk – noteikumi) 7.punkts paredz, ka pieteicējai ir tiesības vērst piedziņu pret automašīnas īpašnieku (arī gadījumā, ja automašīnu autostāvvietā novietojusi cita persona) par neveiktajiem maksājumiem (saskaņā ar šiem noteikumiem).

Administratīvā procesa ietvaros ne iestādei, ne tiesai nav jāskaidro, vai pieteicējas autostāvvietas pakalpojumus izmantojis īpašnieks vai cita persona, kurai īpašnieks nodevis transportlīdzekli un kuras datus viņš neatklāj, tā kā saskaņā ar pieteicējas noteikumiem pieteicējai ir tiesības vērst piedziņu pret automašīnas īpašnieku (arī gadījumā, ja automašīnu autostāvvietā novietojusi cita persona) par neveiktiem maksājumiem. Inspekcijai bija jānoskaidro, vai pakalpojums tika sniegts, vai trešā persona ir transportlīdzekļa īpašniece un vai transportlīdzeklis nav izgājis no trešās personas valdījuma citas personas prettiesisku darbību rezultātā. Savukārt saistības pamatotība vērtējama civiltiesiska strīda ietvaros.

[3.3] Trešās personas apgalvojums, ka viņa nav novietojusi transportlīdzekli stāvēšanai autostāvvietā, kļuva zināms pēc tam, kad pieteicēja vērsās piedziņas sabiedrībā. Pieteicējai, uzsākot trešās personas datu apstrādi, objektīvi nevarēja būt zināms, ka transportlīdzekļa īpašnieks nav to novietojis stāvēšanai attiecīgajā autostāvvietā un ka viņš neatklās personu, kurai konkrētajā dienā uzticējusi savu automašīnu. Pieteicējas mērķis, vēršoties pie advokāta, bija civiltiesiska strīda atrisināšana pirmstiesas stadijā un kreditors ir tiesīgs izvēlēties saistību noregulēšanas veidu.

[3.4] Tā kā pieteicējas noteikumos ir paredzēta pieteicējas tiesība vērst piedziņu pret transportlīdzekļa īpašnieku, pieteicējas vēršanās Ceļu satiksmes drošības direkcijā pēc informācijas par automašīnas īpašnieku ir atbilstoša Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantam un 10.panta pirmās daļas 1., 2.punktam.

No Noteikumiem izriet, ka pieteicējai nav pienākums noskaidrot personu, kas nav ievērojusi Noteikumus. Pieteicēja fiksē informāciju par autostāvvietā novietoto transportlīdzekli, un, izmantojot ziņas par attiecīgā transportlīdzekļa reģistrācijas numuru, tiek iegūta informācija par transportlīdzekļa īpašnieku.

Turklāt jāņem vērā, ka transportlīdzekļa īpašniekam, kas to nodevis citai personai lietošanā, ir iespējams prasīt samaksāto soda naudu (līgumsodu) no personas, kam transportlīdzeklis bija nodots lietošanā, jo īpašniekam šī persona ir zināma.

[4] Par apgabaltiesas spriedumu inspekcija iesniegusi kasācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 2.punktam pamats datu apstrādei ir tikai tad, ja datu apstrāde izriet no datu subjekta (šīs lietas trešās personas) līgumsaistībām. Minētā norma var būt pamats tikai tādai personas datu apstrādei, kas nepieciešama, lai izpildītu līgumu starp pārzini un datu subjektu. Tomēr lietā līgumsaistības starp trešo personu un pieteicēju nav pierādītas.

[4.2] Tas, ka trešā persona ir transportlīdzekļa īpašniece, neliecina par saistības esību starp pieteicēju un trešo personu. Lai vērstos pret transportlīdzekļa īpašnieku par stāvvietas pakalpojuma maksas saņemšanu, nepārbaudot, vai viņš šo pakalpojumu ir izmantojis, ir nepieciešama likumā noteikta prezumpcija par attiecīgo atbildību. Civillikumā šāda prezumpcija nav paredzēta. Atsaukšanās uz pieteicējas noteikumiem, lai prezumētu transportlīdzekļa īpašnieka atbildību, nav pieļaujama, jo automašīnas īpašnieks par šādu noteikumu esību nav informēts.

[4.3] Pieteicējai ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā, lai pierādītu civiltiesiskas saistības esību.

[4.4] Atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumam pārzinim ir jāpierāda personu datu apstrādes tiesiskums, nevis inspekcijai ir jāpierāda, ka pārzinis ir veicis personas datu apstrādi nelikumīgi.

[5] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību pieteicēja tai nepiekrita, bet trešā persona kasācijas sūdzību uzskata par pamatotu.

Motīvu daļa

[6] Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantu ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietvertas arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8.pantā.

Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver personas tiesības uz jebkuru savu datu aizsardzību (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 26.marta sprieduma lietā Nr.SKA-383/2015 9.punktu, 2015.gada 25.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-864/2015 6.punktu*).

Personas datu aizsardzību reglamentē Fizisko personu datu aizsardzības likums. Likumā ir noteikts, ka ikvienai fiziskajai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību (6.pants). Personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu (2.panta 3.punkts). Personas vārds un uzvārds kopā ar personas kodu un dzīvesvietas adresi ir noteikti uzskatāma par informāciju, kas attiecas uz identificējamu personu (*sal. Eiropas Savienības Tiesas 2003.gada 6.novembra sprieduma lietā C-101/01 24.punkts*), tādēļ to apstrādē ir ievērojamas Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasības.

[7] Personas datu apstrāde ir pieļaujama, ja tā ir pamatota ar kādu no Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantā noteiktajiem pamatiem un atbilst datu apstrādes kvalitātes prasībām, tostarp ir tiesiska un godprātīga, tiek veikta atbilstoši paredzētajam mērķim un nepārsniedz šā mērķa sasniegšanai nepieciešamo apjomu (*sal. Eiropas Savienības Tiesas 2014.gada 13.maija sprieduma lietā C-131/12 71.–72.punkts, 2011.gada 24.novembra sprieduma apvienotajās lietās C-468/10 un 469/10 26.punkts, 2003.gada 20.maija sprieduma lietā C-465/00 65.–67.punkts*).

Lietā ir strīds, vai trešās personas datu apstrāde atbilst Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 2.punktā noteiktajam datu apstrādes pamatam, proti, datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām.

[8] Lietā nav strīda, ka trešā persona ir transportlīdzekļa īpašniece, ka viņai piederošais transportlīdzeklis bija novietots pieteicējas autostāvvietā un par automašīnas stāvēšanu nebija samaksāts. Nav arī strīda, ka trešā persona kā transportlīdzekļa īpašniece konkrētajā gadījumā ir datu subjekts, jo pieteicēja pieprasījusi tieši trešās personas datus no Ceļu satiksmes drošības direkcijas.

Kasatore uzskata, ka lietā nav pierādītas līgumsaistības starp trešo personu un pieteicēju un fakts, ka trešā persona ir transportlīdzekļa īpašniece, neliecina par saistības esību starp pieteicēju un trešo personu. Arī trešā persona norāda uz to pašu, apgalvojot, ka autostāvvietā trešajai personai piederošo transportlīdzekli novietoja cita persona, tāpēc trešās personas datu apstrāde ir nepamatota. Minētos argumentus Augstākā tiesa uzskata par nepamatotiem.

[9] Trešajai personai kā automašīnas īpašniecei ir pilnīgas varas tiesības pār lietu (transportlīdzekli) (Civillikuma 927.pants). Līdz ar to bez trešās personas ziņas transportlīdzeklis, kas turklāt ir paaugstinātas bīstamības avots, tiesiski nevar nokļūt citas personas lietošanā.

Tiesu praksē civiltiesiskos strīdos par transportlīdzekļu lietošanas faktu atzīts, ka transportlīdzekļa īpašniekam ir pienākums atbildēt par savas mantas lietošanu. Ja transportlīdzekļa īpašnieks apgalvo, ka konkrētā laikā nav lietojis transportlīdzekli pats, viņam jāpierāda fakts, ka viņš savu transportlīdzekli uz tiesiska pamata bija nodevis lietošanā citai personai. Tāpat secīgi attiecībā uz autostāvvietas lietošanas noteikumu interpretāciju gadījumos, kad nav zināms, kurš tieši lietojis transportlīdzekli, tiesa ir noraidījusi transportlīdzekļa īpašnieka argumentu, ka gadījumā, ja līgumu par autostāvvietas izmantošanu noslēdz transportlīdzekļa lietotājs, kurš vienlaikus nav īpašnieks, noslēgtais līgums nav saistošs transportlīdzekļa īpašniekam, tā kā transportlīdzekļa īpašnieks nav pierādījis, ka viņam piederošais transportlīdzeklis uz tiesiska pamata bija nodots lietošanā citai personai (*sk. Rīgas apgabaltiesas 2011.gada 21.novembra spriedumu lietā Nr.C27219909, kas atzīts par tiesisku ar Augstākās tiesas 2013.gada 2.aprīļa rīcības*

sēdes lēmumu lietā Nr.SKC-227/2013).

[10] Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka fakts, ka transportlīdzeklis ir nodots citai personai, ir zināms tikai pašam transportlīdzekļa īpašniekam (konkrētajā gadījumā trešajai personai) un, kamēr nav pierādīts pretējais, uzskatāms, ka transportlīdzekli lieto tā īpašnieks.

Tādējādi arī situācijā, kad strīds ir par līgumsaistībām par autostāvvietas lietošanu, ja nav pierādīts pretējais, prezumējams, ka transportlīdzekli konkrētā laikā ir lietojis un autostāvvietā novietojis tā īpašnieks. Tikai tad, ja tiek pierādīts, ka transportlīdzeklis konkrētā laikā bija citas personas lietošanā un līdz ar to cita persona to novietoja autostāvvietā, ir apsverams jautājums par to, vai ir pastāvējušas transportlīdzekļa īpašnieka un stāvvietas īpašnieka līgumsaistības. Šajā lietā trešā persona nav iesniegusi pierādījumus, ka transportlīdzeklis bija nodots lietošanā citai personai.

No minētā izriet, ka trešajai personai kā labvēlīga administratīvā akta pieņemšanā ieinteresētajai personai, ja tā vērsās inspekcijā ar apgalvojumu, ka transportlīdzekli nav lietojusi (secīgi nav noslēgusi līgumu par autostāvvietas lietošanu un tālāku datu apstrādi) un tāpēc uzskata, ka pieļauta prettiesiska tās datu apstrāde, bija jāiesniedz inspekcijai pierādījumi, kas apliecina, ka transportlīdzeklis bija nodots lietošanā citai personai un trešā persona kā īpašnieks konkrētā laikā transportlīdzekli nav izmantojusi. Kamēr šādi pierādījumi nebija, tas ir, automašīnas nodošanas fakts nebija pierādīts, inspekcijai nebija pamata uzskatīt, ka transportlīdzekli autostāvvietā novietojusi cita persona (secīgi uzņēmusies autostāvvietas līgumsaistības) un no tā izdarīt tālākos secinājumus par datu apstrādes tiesiskumu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 2.punktu, secinot, ka konkrētajā gadījumā datu apstrāde izriet no datu subjekta (trešās personas) līgumsaistībām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 6.maija spriedumu, bet Datu valsts inspekcijas kasācijas sūdzību noraidīt.
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese V.Krūmiņa

Tiesnesis A.Guļāns

Tiesnese L.Slica